

М. С. Хрушчоў і Д. Эйзенхаузр.

М. С. „Хрушчоў: Мы з Вамі пав'нны жыць на Зямлі ў міры і дружбе, як павінны жыць у міры і дружбе ўсе народы".

Сепа 60 gr. Цана 60 гр.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГ ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 40 (188) БЕЛАСТОК 4 КАСТРЫЧНІКА 1959 ГОДА ГОД IV

ШЫРОКАЯ ДАРОГА КНІЗЕ

Кожнаму, хто пераступае парог грамадскай бібліятэкі ў Нарве (Гайнаўскі павет) кідаецца ў вочы арыгінальны лозунг: «З кожнай знішчанай кніжкай гіне нейкая частка людскога жыцця на зямлі».

Словы гэтыя знаходзяць у бібліятэцы прымяненне. Кіраўнік бібліятэкі Іосіф Немцуновіч старанна апякуецца бібліятэкай.

Арганізавана 11 год назад, як адна з першых у Гайнаўскім павеце, бібліятэка ў Нарве налічвае цяпер каля 5 тысяч тамоў. Есць тут кніжкі на польскай і беларускай мовах.

27 верасня па-суседску з бібліятэкай была адкрыта першая ў ваяводстве грамадская чытальня. Фінансы даў «Ваяводскі Закон гмінных спулдзельняў «самапомац хлопска» ў Беластоку. Трэба сказаць, што ВЗГС, са сваіх выгаспадараваных грошай, прызначыў 120 тысяч зл. на арганізаванне 12 грамадскіх чытальняў у ваяводстве.

На ўрачыстасць адкрыцця чытальні прыбылі: намеснік дырэктара Дэпартамента Культурна - асветнай працы і бібліятэк Міністэрства культуры і мастацтва — Чэслаў Кэзёл, кіраўнік Аддзела культуры Прэз. ВРН у Беластоку Леакадыя Зіневіч, сакратар ГП БГКТ — Віктар Швед, дырэктар ваяводскай бібліятэкі — Уладыслаў Малеўскі, намеснік старшыні ВЗГС у Беластоку Эдуард Яцкоўскі, старшыня Ваяводскага праўлення ЗМВ — Вітольд Мікульскі, прадстаўнікі павятовых і грамадскіх улад.

Урачыстасць адкрыў намеснік старшыні Прэзідыума ПРН у Гайнаўцы Ежы Шмідкоўскі. У сваім выступленні ён адзначыў, што чытальня адрамантавана грамадскім чынам.

Кіраўнік Павятовай бібліятэкі ў Гайнаўцы — Тадэуш Штукевіч накрэсліў вобраз чытальніцтва і бібліятэк у павеце. Гайнаўскі павет мае зараз 18 бібліятэк і 83 бібліятэчныя пункты з агульным кніжным фондам 47 420 тамоў. Бібліятэкі забяспечаны літаратурай на сельскагаспадарчыя і папулярна - навуковыя тэмы, а таксама палітычнай і класічнай літаратурай.

Пасля выступаў сакратар ГП БГКТ — В. Швед, які ад ГП уручыў кіраўніку бібліятэкі некалькі сімвалічных кніжак на беларускай мове.

На заканчэнне адбылася мастацкая частка, у якой выступілі эстрадная група з драўлянага прадпрыемства з Гайнаўкі і мастацкі гурток з Чыжоў, які асабліва падабаўся ўсім прысутным. Выконваў ён польскія і беларускія песні і танцы.

Сардэчнае дзякуй кіраўніцтву чыжоўскага мастацкага калектыву — супругам Кульчакевіч за іх вялікі ўклад у працу калектыва. В. Ш.

У 15-Ю ГАДАВІНУ ГРАМАДЗЯНСКАЙ МІЛІЦЫІ

ЯНЫ ЗМАГАЛІСЯ ЗА НАШАЕ ЖЫЦЦЁ

Сёння, гледзячы на людзей у галубых мундзірах, якія ідуць за парадкам і сцерагуць спакой, можа не заўсёды ўяўляем сабе, у якіх умовах яны пачыналі сваю працу.

Наша Грамадзянская міліцыя афіцыйна была паклікана да жыцця Польскім Камітэтам нацыянальнага вызвалення 7-га кастрычніка 1944 г. Але ў нас, на Беласточчыне, рабочыя і сяляне пачалі арганізаваць міліцыю, і адміністрацыйныя ўстановы, на пачатку жніўня 1944 г., у некалькі дзён пасля вызвалення. Дэкрэт ПКВН замацаваў толькі, адносна Беласточчыны, існуючае становішча.

ГАВОРАЦЬ ФАКТЫ

Гісторыя кожнай камендатуры і паасобных яе працаўнікоў з'яўляецца страшнай і адначасова цікавай, сапраўднай гісторыяй. Адну я выбраў і аб ёй раскажу.

Насельніцтва Чараўкі і навакольных вёсак у першыя дні пасля вызвалення вырашыла арганізаваць на сваёй тэрыторыі мясцовыя ўлады. На пачатку жніўня 1944 г. у Нараўцы выбрана гмінная праўленне і кіраўніцтва камендатуры міліцыі. Войтам выбрана Івана Лешчынскага, а камендантам Андрэя Ахрымюка. Заданнем камендатуры было збіраць аружжа і амуніцыю, барацьба са зладзействамі, перавакжна з канакрадствам, якое налта распаўсюджвалася. Не было тады яшчэ органаў справядлівасці, а трэба было неадмойны працаўнікам камендатуры самім вырашаць важныя спорныя справы паміж сялянамі, яшчэ з часоў акупацыі.

Камендатура ў Нараўцы была адной з тых, якім найбольш пагражала небяспека. У лясах пачалі збірацца розныя здраднікі, зладзеі і бандыты. Яшчэ восенню 1944 г. злоўлена была і арыштавана 5-ціасабовая група зладзеяў у вёсцы Аднога каля Міхалова. Міліцыянеры камендатуры не спалі па некалькі сутак. Ніхто ім не выдаваў адзення, не плаціў грошай. Але яны разумелі, што працуюць не для кар'еры, а для добрай справы. Ахвярнасці вымагаў кожны пост. А працаваць трэба было штораз актыўней...

Восенню таго ж года ў вёсцы Ахрымы ў памяшканні Васіля Ахрымюка затрымана 3-х добра ўзброеных бандытаў. У Семяноўцы, пры дапамозе савецкіх байцоў з аперацыйнай групы затрымана 12-асабовую групу бандытаў, якая доўгі час не давала насельніцтву спакою. У вёсцы Лесна ў памяшканні Аляксандра Лушчынскага «разгасцілася» 15-ціасабовая банда, якая лютавала ў аколіцах Ляцкай пушчы. Бандыты называлі сябе пагранічнікамі. Трэба было неадкладна ліквідаваць бандытаў. Аперацыя была не надта ўдалай. Злоўлена толькі аднаго «пагранічніка» ў вёсцы Альхоўка. Многа было і паасобных бандытаў, якія таксама не давалі спакою.

* * *

Надыйшла вясна 1945 г. Міліцыянерам з Нараўкі патрэбны быў адпачынак. Але аб гэтым можна было толькі марыць.

16 красавіка 1945 г. на станцыі ў Нараўцы камендант Ахрымюк з двума свіймі міліцыянерамі затрымаў 4-х бандытаў з банды. «Лупашко». Як аказалася потым, гэта была разведка. Аб затрыманні і арышце разведкі хутка даведаўся сам камандзір банды. Дарэчы, у Нараў-

(Працяг на стар. 2)

СУСТРЭЧА З БЫЛЫМІ ДЗЕЯЧАМІ КПЗБ

25 верасня г. г. у памяшканні БГКТ у Варшаве адбылася сустрэча са старымі дзеячамі КПЗБ, Францішкам Каравацкім і Уладзімірам Станкевічам.

Францішак Каравацкі і Уладзімір Станкевіч расказвалі моладзі аб сваёй працы і дзейнасці ў тыя гады. Пасяджэнне прайшло ў цёплых сяброўскіх абставінах, пры лямпачцы віна, і працягнулася да позняга вечара. Альф.

АЎТАРСКІ ВЕЧАР

19 верасня ў Беластоку адбыўся літаратурны вечар, на якім сустрэліся з насельніцтвам горада члены літаратурнага аб'яднання пры рэдакцыі «Ніва» Віктар Швед і Алесь Барскі. Яны чыталі свае вершы і адказвалі на пытанні. Зацікаўленасць нашымі паэтамі была вялікая. Прысутнічала не менш 200 асоб.

Прысутныя вельмі цёпла прымалі паэтаў, жадаючы дальнейшых поспехаў у іх творчай працы. Паэтам ўручана вельмі прыгожыя кветкі. На заканчэнне дэманстраваўся фільм «Лёс чалавека», які цешыцца вялікаю папулярнасцю ў гледачоў. Вечар арганізаваў Гарадскі аддзел БГКТ у Беластоку. (кх)

УЛАДЗІМІРУ СТАНКЕВІЧУ — СТАРШЫНІ ГП БГКТ

У сувязі з 50-й гадавінай з дня нараджэння і 35-й гадавінай рэвалюцыйнай дзейнасці складаем Вам сардэчныя віншаванні і пажаданні ўсяго найлепшага ў жыцці і працы.

ПРЭЗІДЫУМ ГП БГКТ
РЭДАКЦЫЯ «НІВЫ»

У 15-Ю ГАДАВІНУ ГРАМАДЗЯНСКАЙ МІЛІЦЫІ

ЯНЫ ЗМАГАЛІСЯ ЗА НАШАЕ ЖЫЦЦЁ

(Працяг са стар. 1)

скай камендатуры міліцыі ён меў свайго сувязнога.

17 красавіка ў 9 гадз. раніцы 120-ціасабовая банда «Лупашко» напала на Нараўку. Атрад бандытаў падшываўся пад савецкую аперацыйную групу. Камандзір «Лупашко» быў пераапрануты ў мундзір савецкага капітана. Апошнія бандыты былі апрануты ў польскія ваенныя мундзіры і штацкае адзенне.

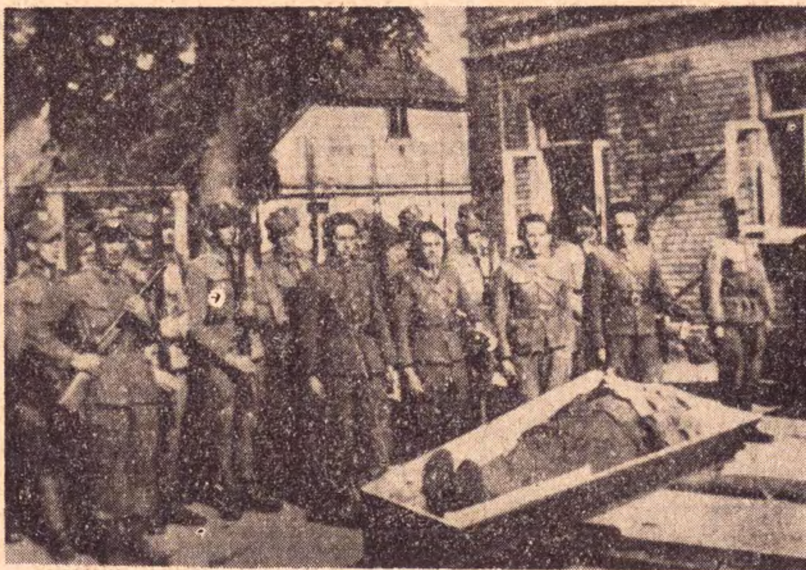
Удзельнікі папярэдняй групы, якой камандаваў сам «Лупашко» былі звязаны калючым дротам Усе былі запэцканы, каб стварыць уражанне, што гэта савецкі капітан арыштаваў бандытаў і вядзе іх у арышт камендатуры. Група была добра ўзброена. Акружылі камендатуру, у якой знаходзіўся толькі адзін міліцыянер Станіслаў Лукашэвіч. Яго моцна пабілі. Бандыты хацелі знайсці каменданта, яго сына Васіля, які таксама быў міліцыянерам і іншых, каб расстраляць. Стэрарызавалі сям'ю каменданта, забралі ўсё адзенне і ежу. Потым акружылі пошту і гміннае праўленне. Знішчылі тэлефонную апаратуру, перарвалі сувязь. Забралі ўсе грошы з гміны і пошты. Бандытам удалося затрымаць войта Івана Лешчынскага, рэферэнта па ваенных справах Кабаця, настаўніка мясцовай школы Аляксандра Валкавыцкага і ляcніка Міколу Леўшу. Усіх памардавана каля камендатуры. Цяжка была пабіта таксама тэлефаністка пошты Антаніна Салавей. Пасля такіх зверстваў банда накіравалася ў лес.

Пасля ліквідацыі банды «Лупашко», на тэрыторыі Гайнаўшчыны арганізавалася новая банда, пад кіраўніцтвам кадляснічага ў Нараўцы Станіслава Валанцея, псеўдонім «Конус». Яна налічвала 44 чалавек і падзеляна была на 4 атрады. Удзельнікамі яе былі пераважна лясныя служачыя. Банда існавала каля аднаго года.

* * *

«Конус», дыверсійным асродкам «Ліда» быў назначаны камандзірам дыверсійнай падпольнай групы на тэрыторыю Нараўкі, Нарвы, Белавежы і Гайнаўкі.

Лютуючы па тэрыторыі Гайнаўшчыны банда нанесла насельніцтву шмат матэрыяльных і маральных шкод.

1946 году. Аддзельныя людзі гінулі ў барацьбе за народную ўладу. Такіх выпадкаў было шмат на Беласточчыне...

Грабежы, тэрарызаванне і забойствы — вось вынікі працы бандытаў. Некалькі нападаў на Нараўку, ахвярай аднаго з якіх было замардаванне паруччыка Польскага войска, былога міліцыянера камендатуры ў Нараўцы, Уладзіслава Трусевіча, міліцыянера Янкі Еленевіча і млынара з Нараўкі. Банда «Конуса» 2 газы напала на камендатуру, спулдзельчую краму і аптэку ў Нарве. Падчас аднаго нападу быў расстраляны Аляксандр Якубоўскі, селянін, арганізатар спулдзельні «Самапамоцы хлопскай» з Нарвы.

Камітэт дзяржаўнай бяспекі ў Бельску - Падляскім вырашыў ліквідаваць банду «Конуса» з дапамогай савецкай аперацыйнай групы і міліцыянераў з навакольных камендатур. Сутычка адбылася ў першых днях чэрвеня 1946 г. між вёскамі Падбаравіска і Крыніца (сучасны Гайнаўскі павет). У час сутычкі быў расстраляны камандзір «Конус» Станіслаў Валанцей і 4-ох іншых бандытаў. 3-х злоўлена жывымі.

Пасля ліквідацыі банды «Конуса», жыццё насельніцтва наваколля Нараўкі стала ў асноўным спакойным.

* * *

Як вынікае з вышэй паданых фактаў гісторыі камендатуры ў Нараўцы і аколіцы — праца міліцыянераў і працаўнікоў аддзела Дзяржаўнай бяспекі не была лёгкай і прыемнай. Смерць пагражала людзям на кожным кроку. А хто ж не чуў на Беласточчыне гісторыю камендатуры ў Боцьках у Бельскім павеце і іншых мясцовасцях.

Мы не павінны забыць ніколі пра тых людзей, якія трагічна гінулі абараняючы сумесна з намі народную ўладу, абяспечвалі нам спакойнае жыццё.

М. КУРАШ

З КРАІНЫ

ГАЗ ДЛЯ ГАРАДОЎ

Працоўныя некалькіх дзесяткаў гарадоў Паўднёвай, Усходняй і Цэнтральнай Польшчы атрымалі газ з яго месцанараджэнняў у раёне Спажова і Любачова. Закончылася будаўніцтва газапровода даўжынёй у некалькі соцен кіламетраў, які звязвае Сважаў з Тарновам, адкуль газ па асобных трубаправодах паступае ў Кракаў, Асвенцім, Бельска-Бяла, Цешын і іншыя гарады.

У гэтым годзе закончыцца таксама будаўніцтва другога газапровода Любачуў — Ярослаў — Жэшуў — Седзішуў — Сандомір — Астровец — Кельцэ — Радом — Варшава.

ДРУГАЯ МАЛАДОСЦЬ СТАРОГА «КШЫШТАФА».

Фабрыка сталовага фарфору «Кшыштаф» у горадзе Валбжых (Вроцлаўскае ваяводства) — адна са старэйшых у краіне. Ёй споўнілася 140 год. Цудоўныя фарфоравыя сервізы Валбжыхскай фабрыкі вядомы ва ўсім свеце. 40 працэнтаў выпускаемых тут сервізаў экспартуецца за граніцу.

З мэтай павелічэння колькасці прадукцыі пачалося кардыннае пераабсталяванне і мадэрнізацыя вытворчасці гэтага прадпрыемства. Будуюцца новыя цэхі, устанаўліваецца сучаснае абсталяванне і печы. Праз некалькі год прадукцыя фабрыкі ўзрасце з адной тысячы тон фарфору да 2 400 тысяч тон у год.

Пасля вашынгтонскіх размоў

ПЕРАМОГА ІДЭІ ПЕРАГАВОРАЎ

Пасля двух тыдняў даволі цяжкага падарожжа і нелягчэйшых дыпламатычных перагавораў з кіраўнікамі Злучаных Штатаў, прэм'ер М. С. Хрушчоў вярнуўся ў Маскву. Сёння ўвесь свет намагаецца падсумаваць размовы Хрушчова з Эйзенхаўэрам.

І ва ўсіх, несумненна, атрымліваецца дадатні вынік. Штопраўда ў аб'яўленым у Вашынгтоне камюніке не было фармуліровак аб поўнай развязцы, якой - небудзь з самых важных праблем, аднак праяўляюцца імкненні, якія ў будучыні могуць быць пуцяводнай думкай перагавораў на аднолькавым ўзроўні. Да гэтых асноўных імкненняў адносіцца прынцыпу, што ўсе супярэчнасці паміж дзяржавамі павінны вырашацца не сілай, а шляхам перагавораў. Бясспрэчна, што перамога ідэі перагавораў з'яўляецца магутным дасягненнем візіту савецкага прэм'ера ў Злучаных Штатах.

У аб'яўленым камюніке абодва дзяржаўныя дзеячы ўстанавілі як бы спісак праблем, якія ў сучасны момант маюць найбольш істотнае значэнне для захавання міру і паляпшэння міжнародных адносін. Сярод усіх асноўных праблем на першы план высоўваецца ўсеагульнае раззбраенне.

Па гэтым можна меркаваць, што план усеагульнага і кантраліраванага раззбраення, прадстаўлены Хрушчовым у Арганізацыі аб'еднаных нацый, будзе прадметам сур'ёзных спрэчак на форум ААН і пакліканай камісіі па справах раззбраення.

На другім плане вашынгтонскага камюніке ставіцца германская праблема. А заўвага, што Хрушчоў і Эйзенхаўэр абмяркоўвалі таксама справу мірнага дагавору з абедзвюма германскімі дзяржавамі, паказвае на некаторы прагрэс у гэтай галіне. Дагэтуль, як вядома, урад Злучаных Штатаў на першы план ставіў аб'яднанне Германіі, а не ліквідаванне ваеннай небяспекі ў Еўропе. Трэцяй праблемай, якая была абмеркаванай у Камп Давід, было пытанне Еўрапейскай бяспекі.

У выпадку працяглай дыскусіі на тэму ўсеагульнага раззбраення, абмежаванне збраенняў у Сярэдняй Еўропе і ліквідаванне на гэтай тэрыторыі ядзернай зброі зрабіла б, несумненна, велізарны ўплыў на далейшае паляпшэнне міжнародных абставін.

Урэшце ў вашынгтонскім камюніке гаворыцца і аб размовах па пытанню адносін паміж Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі. Канчаткова вядома, што ад мірнага і дружалюбнага характару развіцця гэтых адносін, у значнай меры, залежыць развіццё адносін з іншымі краінамі. Візіт М. С. Хрушчова ў Злучаных Штатах Амерыкі закончыўся. Але не закончыліся размовы і спрэчкі, якія ў выніку могуць прынесці здзейсненне мараў усяго чалавецтва.

Візіт савецкага прэм'ера ў Злучаных Штатах з'яўляецца не заканчэннем, а пачаткам этапа канферэнцыяй, якіх вынікі павінны давесці да абсалютнага «тапнення ільду». Ужо сёння гаворыцца аб недалёкай канферэнцыі на вышэйшым узроўні. У час такой канферэнцыі, амерыканскаму прэзідэнту не было б патрэбы абмяжоўвацца толькі і выключна да праблем сваёй дзяржавы.

Кіраўнікі Вялікабрытаніі і Францыі мелі б магчымасць выказаць свае асабістыя погляды на такія важныя справы, як раззбраенне і германская праблема. Незалежна ад таго, калі дойдзе да спаткання на вышэйшым узроўні, дарэчы падкрэсліць, што візіт М. С. Хрушчова ў Злучаных Штатах мае вялікі ўплыў на фармаванне новых настрояў у амерыканскім грамадстве. Яшчэ задоўга да прыезда Хрушчова, для амерыканскага грамадства была зроблена вострая прапагандная працэдура, перш за ўсё з дапамогай друку, затым пры дапамозе іншых сродкаў масавага ўплыву. Захады гэтыя былі зроблены з мэтай ахаладжэння настрояў і выклікання пачуцця скептыцызму пад маркай заклікаў да спакою і годнасці. Нягледзячы на гэта, настроі праяўленыя амерыканскім насельніцтвам, паказалі несумненна на тое, што візіт М. С. Хрушчова сустрэўся з ветлівым прыёмам. Заходнія журналісты і палітыкі сцвярджаюць, што індывідуальнасць асобы прэм'ера зрабіла вялікае ўражанне на ўсіх.

Усюды паўтараецца думка, што Хрушчоў — гэта адзін з самых вялікіх палітыкаў XX стагоддзя, або. што Хрушчоў — самы вялікі палітык з усіх сучасных палітыкаў, якія жывуць. Так амерыканцы якія імкнуліся заблісне́ць перад Хрушчовым самі засталіся асляпленымі, і, дарэчы сказаць, не толькі яго асабістым абаяннем, але і разумнай аргументацыяй яго выступленняў. Савецкі прэм'ер нічога не скрываў. Яго выступленні былі лагічныя і пераканаўчыя. Таму прэм'ер Хрушчоў меў поўнае права сказаць, што амерыканскі прэзідэнт знаходзіцца ў больш складаных абставінах, «што ў ЗША ёсць яшчэ сілы, якія дзейнічаюць у напрамку супрацьлеглым адпружанню». Гэта сапраўднасць, а не прапагандовы манёўр, як некаторыя на захадзе хацелі б каментаваць савецкія намаганні на тэрыторыі Злучаных Штатаў.

У Камп Давід было ўстаноўлена, што рэвізіт прэзідэнта Эйзенхаўэра ў Маскве адбудзецца вясной 1960 года.

Маем права меркаваць, што паездка Эйзенхаўэра ў Маскву адтэрмінавана і па той прычыне, што Злучаныя Штаты яшчэ не зусім падрыхтаваны да сур'ёзных спрэчак над савецкімі прапановамі, што гэтыя прапановы праходзяць самыя смелыя жаданні амерыканскіх палітыкаў.

Вельмі добра, што так здарылася. Факты гэтыя наводзяць на меркаванне, што зіма ў гэтым годзе будзе толькі паняццем кліматычным а не палітычным.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Да дэкады грузінскай культуры

ПА ЗАЛАТОЕ РУНО

Чорнае мора! Самае сіняе ў свеце — гавораць аб ім у папулярнай песні з кінафільма «Матрос з «Каметы». Гэта бліжэй праўды. Вось ужо трэція суткі баroздзім Чорнае мора, а яно ні чым не апраўдвае свайго названня. Хіба толькі каля самай Адэсы.

З левага борту Калхіда. Не, не чутна ўзмахаў арліных. Не чуваць цяжкіх стогнаў Праметэя.

Наш «Арго» — цеплаход «Грузія» — спакойна нясе нас уздоўж берага.

Кончылася Калхідская нізіна. Паказаліся горы. Яны амаль урэзваюцца ў мора. Недзе тут легендарная скала, да якой прыкаваны быў Праметэй. Але гэта ў міфалогіі. Нам, гэтыя горы гавораць, што мы пад небам Аджарыі.

Неўзабаве цеплаход падыходзіць да прычалаў аджарскай сталіцы — Батумі. Батумі — найбольш высунуты на поўдзень, савецкі горад Чарнаморскага пабярэжжа. Ён не падобны ні на Адэсу, ні на Ялту, ні на Сочы. Індустрыяльная панарама порта зліваецца з зелянню дэкаратыўнай субтрапічнай флоры.

У прыморскім парку зялёныя госці з Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі, з Канарскіх астравоў, з берагоў Міжземнага мора і Паўночнай Афрыкі.

Але не толькі субтрапічная зелень кідаецца тут у вочы. Батумі асляпляе нас белатой сваіх дамоў, чысцінёй залітых асфальтам вуліц. У горадзе зусім няма пылу. Ён стаіць на марскім пяску і гальцы. Галька шуршыць пад нагамі на бульварах, ёю высланы сонечныя батумскія двары.

Старажылы з гордасцю расказваюць аб родным горадзе. Яны бачылі, як зніхалі брудныя хлявы старога рынку, уступаючы месца маляўнічаму саду, як на былым пустыры вырас гмах гарадскога тэатру; яны бачылі, як будавалася першакласная гасцініца ля Прыморскага парку, як падымаліся новыя будынкі для рабочых нафтапераапрацовачнага завода, як мяняўся твар Чаобы — раёна трушчоб старога Батума.

Сацыялістычны Батумі, гэта вялікі прамысловы горад і рухлівы марскі порт. Дарэчы, Батумскі порт займае першае месца ў СССР па экспарту нафты.

Таксама мяняецца аблічча цэлай Аджарыі.

У сівай мінуўшчыне Аджарыя дзяліла лёс Калхіды, якая на працягу вякоў была аб'ектам экспансіі рымскіх заваевацеляў і арэнай крывавых войнаў паміж Візантыяй і Персіяй. З IX ст. Аджарыя ўваходзіць у склад Грузінскага царства, а ў XVI стагоддзі становіцца дабычай туркаў, якія панавалі там аж да руска - турэцкай вайны 1877—1878 г. г. калі Аджарыя, па Берлінскаму трактату, адышла да Расіі.

Савецкая ўлада ў Аджарыі была ўстаноўлена ў 1921 годзе. З таго часу Аджарыя уваходзіць у якасці аўтаномнай рэспублікі ў склад Грузінскай ССР. Адсталая акраіна Расійскай імперыі, якой менавіта была раней Аджарыя, перамянілася ў краіну інтэнсіўнай сельскай гаспадаркі. Пераважаюць у ёй субтрапічныя культуры, галоўным чынам чай і цытрусы. Замест некалькіх невялічкіх заводаў, узнікла высокаразвіўшаяся прамысловасць — нафтапераапрацовачная, машынабудаўнічая і лёгкая.

Асабліва развіцця дабілася Аджарыя ў пасляваенныя гады. Аджарская прамысловасць вырасла ў параўнанні з 1927 г. больш чым у 140 разоў. У Аджарыі, дзе было толькі сем працэнтаў пісьменных, цяпер каля 400 пачатковых і сярэдніх школ, 17 педагагічных і іншых спецыяльных устаноў, у якіх вучыцца 45 тысяч чалавек.

Да 1921 года ў Аджарыі была ўсяго толькі адна бальніца на 120 месц і дзве вясковыя амбулаторыі, а цяпер — звыш 30 бальніц, звыш 30 вясковых амбулаторыяў і шмат іншых лячэбных устаноў.

Клімат Аджарыі цёплы, марозаў тут амаль не бывае. Растуць апельсіны, лімоны, мандарыны, бамбук і шмат іншых субтрапічных і трапічных раслін.

У гэтую гігантычную цудоўную аранжарэю, круглы год з цэлага Савецкага Саюза едуць людзі.

Вывозяць яны адсюль больш каштоўны скарб чым залатое руно, — здароўе, бодрасць і ўспаміны на ўсё жыццё.

ХВЕДАР АСІНІЧ

МІКОЛА ХВЕДАРОВІЧ

УЦЫНАНДАЛІ

У кіпарысах
Загубіўся поўдзень.
Дзе шукаць?
Яго нідзе
Не знойдзеш.
Ходзіць садам,
Лесам ходзіць,
Полем...
Ах, як пахнуць
Белыя магноліі!..

Ястрабы
Вісяць над галавою,
Цяжка дыхаюць
Смалою хвоі.
Як навар,
Духмянае паветра.
Але мора
Ледзь кранулі ветры,
Ледзь дыхнулі,
Крылямі махнулі...

Бродзяць віны
У Напараулі,
У даліне сіняй
Алазані
Бочкі разрываюць
Мукузані.

Морак засцілае
Горы ў далях;
Дрэмлюць кіпарысы
Ў Цынандалі.

Ноч ідзе
З маланкамі
Дажджамі,
Вокны праціскае
«Мравалжаміер»*)

*Мравалжаміер — застольны грузінскі спеў.

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

Яшчэ ў яе позірку было штосьці жаночае, прыхільнае. Было прызнанне ў мне жанчыны. Адначасова ў глыбіні вачэй паўстаў трывожны непакой і выклік. Позірк гэты быў вельмі доўгі для гімназісткі, якая вяртаецца дадому і з простай цікавасці азіраецца.

Ля брамкі, ведаючы, што я гляджу, папправіла ззаду бярэт, абцягнула форменны фартушок і азірнулася яшчэ раз. Але гэта было ўжо не тое. Цяпер яна проста пачырванела, какетліва і крыху па-дзіцячаму ўсміхнулася ды паляцела дадому. Я здзіўлена пастаяў, падаўся на кватэру, адчуваючы, як у мяне вырастаюць крылы, як паступова ахапляе шчаслівая радасць і ўпэўненасць, а маім грудзям робіцца прастарней дыхаць.

— Пане Барташэвіч, стаўце абед, я зрабіла месца на пліце, — прапанавала прачка.

— Буду варыць потым, калі наварыце вы.

— Навошта дарэмна паліць дровы? — не здавалася гаспадыня.

Але я пайшоў на двор вартаваць.

Яшчэ хвіліну таму назад ад недасыпання ў мяне адчувалася вяласць і ацяжалеласць галавы. Цяпер гэтага не стала і ў паміне. Я па-сапраўднаму адчуў вясну з яе ўсімі пахамі і цвіркатаннем птушак. Успомнілася сінявая рунь яравых, за агародамі вёскі — луг, прыкрыты лотаццю такой далікатнай

і чыстай жаўціні, што дзіва брала, як гэтая прыгажосць можа расці побач з бруднай цінай.

Колькі часу я тады вартаваў, цяпер не памятаю. Нарэшце, на панадворку з'явіўся сам генерал. Так блізка я яго ўбачыў упершыню. Ён быў у піжаме. Чорныя, пад Пілсудскага, вусы грозна апусціліся ўніз. Гектар ляніва цёрся аб генералавы ногі. Крысін бацька не спяшаючыся, абыйшоў клумбы, нагнуўся, падняў грудку зямлі, адкінуў яе. Падышоў да крана і спаласнуў рукі. Было відавочна: магла грудка ляжаць сабе і далей. Але генерал рабіў гэта, бо прыемна было адчуваць пахучую зямлю, рэзвую ваду; прыемна было адчуваць сябе гаспадаром.

Генерал кагосьці паклікаў. Выйшаў ад'ютант і вынес крэсла - раскладушку. Гаспадар сеў, разгарнуў газету і замёр. Побач прымасціўся Гектар. Я доўга чакаў, ён усё сядзеў.

Мяне, як калісьці, пачало падбіваць да дзеяння. Гектар устаў і пайшоў за дом. Мне здалося: там абавязкова ёсць нешта цікавае. Я пачаў прабірацца ў канец драцянай сеткі.

За ўвітай дзікім вінаградам сцяной пачуліся дзявочыя галасы. Я стаў на пянёк і зазірнуў праз вінаград. Там загарала Крыся з сяброўкай. Крыся нешта ўголас чытала, сяброўка слухала. Абедзве бестурботна памахвалі пяткамі ў паветры.

Гектар на мяне забрахаў, і я ўцёк.

— Ідзіце, наварана ўжо вам, — паклікала мяне гаспадыня. — Вы не захварэлі?

Мне ўжо не верылася, што сустрэўся з Крысяй перад брамкай, зрабілася сумнавата. Расчараваны, я неахвотна накіраваўся дадому.

2

Назаўтра, у дзевяць гадзін раніцы, вярнуўся з працы і пайшоў па ваду. Яе бралі ў глыбокім яры. У месцы, дзе была студня, горы ўтварылі цясніну.

Яшчэ здалёк я ўбачыў, што побач з цэментавым кругам стаіць новенькая эмаліраваная пасудзінка з ручкай: вузенькая і высокая. Але я не звярнуў увагі. Мала хто мог паставіць! Паставіў і возьме. Я падышоў да студні і пачаў прывязваць да вядра вяроўку.

— Дзень добры! — пачуўся раптам голас. Я адвярнуўся. На адхоне гары стаяла... Крыся і трымалася за ствол клёна.

Я не паверыў ні сваім вушам, ні вачам. Я марыў сустрэць Крысю ў фае тэатра, у магазіне, на пераходзе, нават на самалёце, тады, калі стану ўжо славутасцю. А да такой сустрэчы не быў падрыхтаваны, таму адчуў нібы расчараванне і нездавальненне. Стала шкада, што ўсё атрымалася так празаічна і няскладна. Я не ведаў, што рабіць.

— Пан дазволіць сваёй вяроўкі, калі дастане сабе вады? — папрасіла яна ветліва, прыязна і пажалілася: — Я не ўзяла. Думала, хто-небудзь тут будзе... Ды вось чакаю, чакаю і ніхто не з'яўляецца. Мусіць таму, што нядзеля...

— Калі ласка... — адказаў я няўпэўнена.

— Мы адгэтуль бярэм ваду для таты... Доктар прыпісаў яму піць. — Крыся адступіла ад дрэва і прытрымліваючы далонямі ніз просценькага парка лёвага плацця, каб яно не паднімалася, зляцела з гары.

— Глядзіце, яшчэ лёд! — здзівілася яна, зазіраючы ў студню.

(Працяг на стар. 4)

ЗВЫШ 25 МІЛЬЁНАЎ ЗЛОТЫХ ПАЙШЛО З ДЫМАМ

Вёска Кнарыды. Так пабудавана большасць нашых вёсак.

У апошні час Беласточчыну наведала хваля грозных пажараў. У штодзённым друку, штораз падаваліся сухія весткі аб пажары ў той ці іншай аколіцы. І, што здзіўляе, амаль усе большыя пажары адбыліся ў параўнальна кароткі перыяд часу, г. зн. на працягу трох апошніх месяцаў

А вось некалькі прыкладаў:

28 жніўня — пажар у Загрушанах, Беластоцкага павета. Згарэла 6 жылых дамоў, 13 хлявоў і 26 пуняў са збожжам. Страты ацэньваюцца на мільён 200 тысяч злотых. Прычына пажару — яшчэ не выяснена.

29 жніўня — пажар у Пасеках, Гайнаўскага павета. Згарэла 10 жылых дамоў, кузня, 17 пуняў са збожжам і 27 хлявоў. Страты нанесеныя пажарам ацэньваюцца на 1 мільён 360 тысяч злотых. Прычына — гульня 5-гадовага дзіцяці з агнём.

4 верасня — пажар у Мілейчыцах, Сямяціцкага павета. Згарэла 7 жылых дамоў і 43 гаспадарчыя пабудовы. Страты яшчэ не ацэнены. Прычына — дзеці гулялі запалкамі.

9 верасня — пажар у Кнарыдах, Бельскага павета. З дымам пайшло 8 жылых дамоў, 9 пуняў са збожжам, 10 хлявоў у якіх згарэла трое свіней і двое цялят. Страты ацэньваюцца на звыш 651 тысяч злотых.

Але гэта яшчэ не ўсё. Кавакоплем ускаланула жудасная смерць чалавека. Васіль Дораш, 63-гадовы жыхар Кнарыд, ратуючы жывёлу, згарэў у хляве. Гэтае страты немагчыма ацаніць у грашах. Прычына пажару — запалкі ў руках 7-мігадовага Янкі Валосюка.

Па згарэўшым Васілю Дорашу засталіся толькі чэрап ды косці.

Мы прывялі тут толькі прыклады большых пажараў, але гэта далёка яшчэ не поўны пералік. Агулам на Беласточчыне да 31 жніўня г. г. было аж 6'8 большых і меншых пажараў, якія нанеслі сялянам страты на суму 25 мільёнаў, 59 тысяч, 400 злотых. У час гэтых пажараў, згарэла трое дзяцей і двух узрослых мужчын. Гэтае затраты ніхто не патрапіць ацаніць грашыма. Жыццё чалавека — бясцэнная рэч.

У чым жа тут справа? Ці ж Беласточчына не дыспануе адпаведнай колькасцю дружын супрацьпажарнай аховы, якія ў пору маглі б папярэдзіць грозныя пажары?

З гэтымі пытаннямі мы звярнуліся нядаўна ў Ваяводскую камендатуру супрацьпажарнай аховы.

— У сучасны момант, — адказаў нам намеснік Ваяводскага каменданта супрацьпажарнай аховы — капітан Станкевіч. — Беласточчына мае 748 супрацьпажарных адзінак. Большасць з іх забяспечана навейшым супрацьпажарным абсталяваннем. Мае хуткія сродкі руху і сувязі, добрыя матапомпы.

Некаторыя камендатуры, як напрыклад у Бельску, ну і зразумела Ваяводская камендатура, забяспечаны ўласнымі кароткадыяпазоннымі радыёстанцыямі. Усё гэта дае нам магчымасць быць на месцы пажару, у кожнай мясцовасці ваяводства, на працягу некалькіх мінут пасля паведамлення.

— Чаму ж тады даходзіць да такіх вялікіх пажараў?

— Справа тут у пабудове нашых вёсак, — адказаў капітан Станкевіч. Большасць вёсак Беласточчыны пабудаваныя так густа, што паміж будынкамі пальца не ўваткнеш. Да таго яшчэ будынкі драўляныя і ў пераважнай большасці з саламянымі стрэхамі. Гэта ж порах. У такім выпадку, няма ніякай магчымасці злакалізаваць пажар.

І гэта праўда. У летнюю спёку страх глядзець на нашыя вёскі. Нажаль сяляне не заўсёды прытрымліваюцца супрацьпажарных правіл. Панадворкі пераважна засмечаныя. Паміж і так густымі пабудовамі ляжаць кучы саломы. І што найгоршае, далей будуюцца шчыт у шчыт. Быццам у нас зямлі не хапае.

— Якія прычыны ўзнікнення пажараў?

— У пераважнай большасці прычынай з'яўляюцца дзеці. Усе большыя пажары ўспыхнулі сёлета ў перыяд гарачых палявых работ. Неаднойчы бацькі, адыходзячы ў поле, пакідаюць дзяцей без дагляду. Дзеці гуляюць запалкамі і выклікаюць пажар. Неаднойчы ў гэтым вінаватыя самі бацькі. Ці ж мала бывае выпадкаў, калі бацька або маці суцяшае расплаканае дзіцё менавіта запалкамі?

— На, пагуляй сынку, — совае лёгкадумны бацька ў руку дзіцяці карабок з запалкамі.

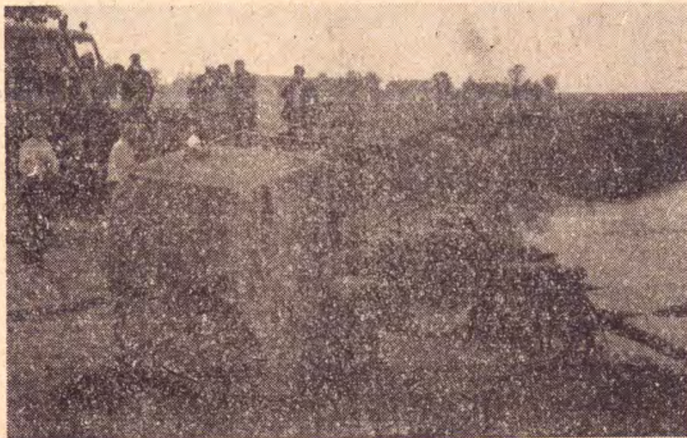
— На сынку, падпалі мне папяросу — прапануе другі. Колькі ж радасці ў бацькоў, калі маламу карапузу ўдасца запаліць запалку і даць прыкурыць бацьку. Колькі ж у бацькоў гонару за так панятлівае дзіцятка. Дзеці пачынаюць гуляць запалкамі і падчас адсутнасці бацькоў. Вынікі гэтай гульні вядомыя.

На другім месцы — гэта пажары выкліканыя пярунамі. Усё яшчэ мала на Беласточчыне вёсак, якія поўнасцю забяспечаныя громаадводамі. Не ўсе сяляне дбаюць каб іх залажыць. А гэта ж не дарага. Усяго толькі 40 злотых ад аднаго будынка.

— Калі разыходзіцца аб забеспячэнні вёсак супраць пяруноў, — сказаў у заключэнні нашай гутаркі капітан Станкевіч, — дык на працягу 2—3 гадоў мы маем магчымасць ва ўсіх вёсках Беласточчыны заінсталяваць громаадводы. Напрыклад сёлета, запланавана правесці такія мерапрыемствы на 36 тысяч будынкаў. 70 прац. гэтых прац ужо выканана. Горш выглядае справа забеспячэння ад дзяцей. Без адпаведнай працы самix бацькоў, гэтага немагчыма зрабіць. На маю думку трэба караць бацькоў, дзеці якіх былі прычынай пажару. Калі б сурова пакарана аднаго, другога, дык больш увагі прыкладалі б да выхавання дзяцей.

Аднак гэта не поўная развязка праблемы. У гарачы перыяд палявых работ неабходна забяспечыць апеку над дзяцьмі. Як гэта зрабіць? Можна ж арганізаваць на гэты час у кожнай вёсцы дзіцячы сад (пшэдшколе). З усе вёскі сабраць грашовыя складчыны, ды заплаціць за дагляд адной ці двум жанчынам. Напэўна ахвотныя знойдуцца. Трэба толькі арганізатара. А арганізатарам могуць быць і сельскагаспадарчыя гурткі і гурткі вясковых гаспадынь, а там, дзе іх няма — грамадскія рады. Мо' тады не будзе толькі страт і няшчасцяў.

В. БАРШЧЭЎСКІ

Супрацьпажарная каманда ў дзеянні.

Аляксей Карпюк

У МАЛАДЫЯ ГАДЫ

(Працяг са стар. 3).

— Бо паміж гор. У гэтую цясніну сонца мала заглядае, — сказаў я павучальна і падумаў, што мне трэба гаварыць інакш і аб іншым, але як і аб чым, не ведаў.

Я крыху пастаяў і памаўчаў. У мяне нават з'явілася недарэчная думка: можа я сню? Уважліва паўзіраўся. Крыся стаяла бокам. Яе маленькае вуха і шаўкавістыя валасы былі блізка да маіх вачэй. Не, я не сніў. Усё адбывалася на яве!

Тым часам Крыся і не думала згаяць і маўчаць Недалёка ляжаў доўгі ляшчынавы кій. Крыся яго падняла і пасунула канец у студню.

— Насыплецца ў ваду! — схапіў я за кій і адвёў у бок.

— Ой, прабачце, — вінавата праказала яна, з павагай гледзячы, як я, выняўшы з кішэні кавалак газеты, абціраю дрэва.

Я падаў ляшчыну. Крыся падзякавала і пачала мароць персцень шэрага і залізанага вадой лёду, што цудам трымаўся яшчэ пад амшэлымі цэментавымі кадкамі.

— Ой-ёй, як з жалеза! Як камень! — ускрыквала яна з напружаннем.

— Так нічога не будзе! — я адабраў ляшчыну засадзіў у шчыліну паміж бетонам і лёдам і зрушыў яго ў ваду.

— 37 —

— Ух! — ускрыкнула Крыся, калі плюхнула ў калодзежы. Яе вочы заблішчэлі шчырым захапленнем.

Зблізку яна была прыгажэйшай, чым я сабе ўяўляў. Мяне гэта бянтэжыла. Скоўвала ўсведамленне, што перада мной — чалавек другога свету. Крыся ўсё адчувала і стаpалася згладзіць розніцу: падтрымлівала размову, як з роўным, не заўважала маіх грубых памылак у польскай мове. Гэтыя стаpанні былі надта відавочныя. Потым Крыся мяне заахвоціла:

— Ну, даставайце!

Я закінуў на гару кій, прывязаў вяроўку да свайго вядра, выцягнуў адно, выліў, выцягнуў яшчэ. Крыся стаяла і з дзіцячай цікавасцю глядзела на маю работу.

— Прашу, — прапанаваў я, адвязваючы вяроўку, калі мае вёдры былі поўныя.

— Я зараз! — ад таго, што я глядзеў, Крыся разгубілася і доўга не магла замацаваць вяроўку. Тонкія пальцы нейкі час бездапаможна перабіралі грубы шнур, канец якога намок, стаў тугі і непадатлівы, як карабельны канат. А калі, нарэшце, прывязала, эмаліраваная пасудзіна не хацела ў студні тануць. Толькі цяпер я падумаў, што трэба было б дапамагчы і прапанаваў:

— А ну, я!

— Сама ўмею! Я даставала! Праўда. праўда!

Мною ўжо авалодала ўпэўненасць. Я адабраў канец вяроўкі, выцягнуў пасудзіну, выкінуў з яе нейкую трэсачку, наліў вады са свайго вядра.

— Дзякую пану! — сказала Крыся, чакаючы мяне, пакуль я цягнуў сабе ваду і пачала апраўдвацца: — Кожны раз сюды ходзіць цётка Антося, але ўчора мамуся пусціла яе дадому.

— 38 —

— А-а... — не знайшоўся я што сказаць.

Мы пайшлі.

Мяне агарнуў страх: — калі на працягу бліжэйшай мінуты не здарыцца што-небудзь надзвычайнае або, калі я чаго - небудзь не прыдумаю, Крыся пойдзе дадому і ўсё прападзе. Наўрад ці здарыцца ў маім жыцці яшчэ адзін шанс гэтак сустрэцца. Як на тое, мае думкі быццам хто загамаваў, я нічога не мог скеміць, а толькі глядзеў. А яна ішла перад мной, нясла пасудзінку і часта мянялася рукамі. Настала нацягнутая хвіліна. Аб чым гаварыць? Як парушыць маўчанне? Крыся часта паварочвала ў мой бок галаву, і я бачыў насцярожана вінаватыя вочы дзяўчыны, якая хоча зрабіць нешта добрае, але не ведае як. Я быў удзячны і за гэта. Яшчэ заўважыў мяккія абрысы шыі і падбародка. Ад напружання з каўнерыка вылазіла даволі сільная, кранутая ўжо загарам, шыя. Між гор панавала цішыня, выразна чуліся нашы крокі; стукалі льдзінкі аб сценкі вёдраў, ды плюхкала вада і выплёсквалася на жвір. Дарэмна намагаўся нешта прыдумаць. Знячэўку выліць вядро пад ногі ці што? Стала сорамна. Не, я не мог бы яе ашукваць, сустрэча атрымалася натуральна, з яе боку ўсё было так дабразычліва.

— Уф-ф! — уздыхнула Крыся, паставіла ваду, памахала рукамі, быццам замерзлі, пажалілася: —Цяжка!

— Што вы! У гэтай банцы літраў чатыры, не больш! — шчыра здзівіўся я, ставячы і свае вёдры.

— А-га, для вас гэта нішто! — прытворна пакрыўдзілася яна, абводзячы маю фігуру вымоўным позіркам. — Глядзіце, кветкі! — узрадавалася яна, ды палезла на гару, усмешкай заахвочваючы і мяне.

На адхоне расла чаромха. Я ахвотна пачаў ламаць. Збіраючы букеты, мы паднімаліся вышэй і

— 39 —

СКАРБНІЦА НАРОДНАЙ МУДРАСЦІ

«Песні, мае песні,
Дзе я вас падзену,
Пабяру ў хвартушак
Па полі рассею.
А як будзе мне добра —
То буду спяваці,
А як будзе кепска —
Буду забываці».

(З беларускай народнай песні, запісанай настаўніцай Бура Тамарай у вёсцы Тарнаполь, Гайнаўскага павета ў 1958 годзе)

Не за сінімі марамі, не за гарамі высокімі, а вось тут, на Беластоцкай зямлі, з яе смалістымі барамі і ціхімі вёскамі, пад саламянымі стрэхамі хат рассеяны бясцэнныя каштоўнасці беларускай народнай культуры. Яе дробныя, а як жа каштоўныя перлы, узнікалі ў час працы і адпачынку працоўнага люду, перадаваліся з пакалення ў пакаленне, з вуснаў у вусны, папаўняліся, адшліфоўваліся і выраслалі ў чароўныя сваёй мастацкасцю і здзіўляючыя трапнасцю выразу і лаканізмам, творы вуснай народнай творчасці.

У сваіх песнях, казках, легендах, загадках, прыказках (іменна гэтыя творы мы называем вуснай народнай творчасцю) людзі працы горада і вёскі з пакон вякоў выказвалі свае трапныя назіранні з акружаючага іх жыцця, павяралі ім свае запаветныя думы і спадзяванні. Таму іменна гэтыя творы самабытнага народнага мастацтва пратрывалі стагоддзі і часам амаль непарушанымі дайшлі да нашага часу. Захоўваюцца яны ў гушчы насельніцтва нашых вёсак і мястэчак, там, дзе яны ўзніклі, як адна з форм нацыянальнай культуры. Дабрадзействы грамадскасці, як вядома, толькі ў нашыя часы сталі даступнымі працоўным масам.

Разнастайныя па зместу і форме творы вуснай народнай творчасці беларускага насельніцтва Беласточчыны данеслі да нашага часу вобраз невыноснай цяжкай працы паншчынных сялян на панскім полі ў часы прыгону, калі змардаванай працаю жанчыне было не да песень:

«Як жа ж мне спяваці,
Калі слёзы льюцца.
Каб і заспявала —
То людзі смяюцца.
Ні буду спяваці,
Ні буду крычаці,
Бо навошта пана
Сваго раздражаці.
Пан вялікі, строгі
В рабоці паганяе
Для таго ён жартаў
І песень не знае».

(З запісаў Бура Тамары з Гайнаўскага павета) .

І скаргу замужняй вясковай жанчыны, загнанай працай і сямейнымі абавязкамі:

«Ой, каму вольно на гуліцу выйсці,
Ой, каму вольно і пагаварыці.
Дзевачкам вольно на вуліцу выйсці,
Дзевачкам вольно та й пагаварыці.
Бо маладзіцам ні така і воля —
Плачэ дзіціна ў калысцы малая...»

(З запісаў Бура Тамары ад Кацярыны Баршчэўскай, 56 год, вёска Рыбакі, Беластоцкі павет).

Пачуем у народных песнях і смутак дзяўчыны, якую выдалі замуж далёка ад роднага дому:

«Ой, ты думала, матуля,
Што міне не збудзеш,
А ціпер плачэш і наракаеш,
Што міне не забудзеш.
Як ты пойдзеш, мая матулю,
Пад той бор жыта жаці,
Як займеш загонец, постаць
шыроку —
І некаму паджынаці...»

(З запісаў Бура Тамары ад Самасевіч Марыі, 60 год, вёска Рыбакі, Беластоцкі павет).

Але не толькі песні — вечныя спадарожнікі працоўнага жыцця чалавека, з'яўляюцца выказнікам дум селяніна. Сваю шматвяковую практыку ў вядзенні сельскай гаспадаркі ён выразіў у кароткіх, але вельмі трапных прымаўках і прыказках, як напрыклад:

«Сена ў капіцах — сенакосу палавіца».

З запісаў аўтара ў вёсцы Кабылянка, Беластоцкі павет).

Назіранні над пагодай і порамі года выказаны ў трапнай заўвазе:

«Пасля Ганкі — халодныя вечары і ранкі».

(З запісаў аўтара ад Зіневіч Марыі, Міхалова, Беластоцкі павет).

(Дзень Ганны адзначаецца ў праваслаўным каляндары 7 жніўня).

Не толькі сказ аб мінулым змяшчаюць у сабе творы народнай творчасці. Багатая ў разнастайныя праявы жыцця сучаснасць магутнаю хваляй урываецца ў вусную народную творчасць і знаходзіць свой выраз у шматлікіх легендах аб партызанскай барацьбе ў час апошняй вайны на тэрыторыі Беласточчыны.

У цяперашні час форма кароткай прыпеўкі — частушкі заваявала пяршынства сярод іншых відаў вуснай народнай творчасці. У кароткіх частушачных куплетах наша моладзь выказвае свае адносіны да жыцця, з усімі яго праявамі, кахання, сяброўства, працы. Усё, што дастойна ўвагі чалавека, мігам трапляе ў частушку. Частушка па сваёй форме дазваляе выказаць багацце прыроднага гумару і вясёласці — характэрных беларускаму народу:

«Я палезу на гару
Нарумняю румяну.
Хоць я сама не хароша,
Харашога падману».

«Дайце тычку змераць рэчку,
Чы дастану я да дна.
Дайце карты спагадаці,
Чы ў мілёнка я адна.

Далі тычку змераць рэчку.
Ой, дастала я да дна.
Далі карты спагадаці —
Я адзінаццатая!»

(Пачула і запісала ў Шэрнях Бельскага павета Місеюк Іра)

У малым артыкуле няма магчымасці падаць большую колькасць прыкладаў твораў народнай творчасці, якія бытуюць сярод беларускага насельніцтва Беласточчыны. Мы абмежаваліся толькі некаторымі ўрыўкамі тых запісаў, якія амаль штодня паступаюць з розных старон Беласточчыны ў архіў Беларускай секцыі Польскага людазнаўчага таварыства, якое ўзнікла пры БГКТ у Беластоку.

Самыя каштоўныя запісы беларускай народнай творчасці Беласточчыны будуць перыядычна публікавацца ў выданнях ГП БГКТ і «Ніве». Аматараў беларускага фальклору запрашаем да супрацоўніцтва ў высокародным пачыне зрабіць даступнымі шырокаму колу даследчыкаў і аматараў твораў народнай культуры — няўміручай скарбніцы народнай мудрасці — беларускай народнай творчасці Беласточчыны.

Сакратар Беларускай секцыі
П. Ль. Т.
МГР. М. ГАЙДУК

РЫХТУЕЦЦА БЕЛАРУСКІ НАВУКОВЫ ЗБОРНІК

Вельмі плённым і канкрэтным было апошняе пасяджэнне Беларускага навуковага гуртка, якое адбылося 19 верасня ў Беластоку.

Навуковым сакратаром гуртка выбрана мгр. Уладзіміра Юзвюка на месца выбыўшай мгр. Марыі Якубюк.

Асноўнай справай пасяджэння быў тэматычны план рыхтуемага да друку навуковага зборніка. Абмеркавана шмат з прапанаваных для публікацыі навуковых прац з галіны эканомікі, гісторыі, этнаграфіі, мовазнаўства і літаратуразнаўства. Цікава падкрэсліць, што большасць тэматыкі гэтых прац прысвечана перадусім Беласточчыне.

Зацверджана таксама склад рэдакцыйнай калегіі навуковага зборніка, запрапанаваны яго рэдактарам мгр. Георгіем Валкавыцкім. І так, у склад рэдакцыйнай калегіі ўвайшлі: — мгр. Мар'ян Пяцюкевіч, мгр. Уладзімір Юзвюк, мгр. Васіль Белаказовіч, мгр. Аляксандр Баршчэўскі і мгр. Мацей Канапацкі. (ся)

вышэй. Крыся паабдзіралася аб кусты, але не заўважыла. Узабраўшыся на гару, закрычала:

— Глядзіце, унізе Вілія!

І змоўкла, зачараваная.

Мне месца было добра знаёмае, я толькі заўважыў:

— Гэта яшчэ нішто. Во, я ведаю гару! З яе горад, як на далоні! Можна палічыць царквы і касцёлы. Нават Замкавая гара і гара Трох крыжаў адтуль унізе...

— Давайце туды сходзім! — на маё вялікае здзіўленне папрасіла Крыся.

— Можна... — адказаў я заклапочаны: ісці ў гэтую хвіліну не было часу, ды і мой ідэал пачаў тапнець, надзвычай лёгкая перамога мяне ахапіла Адначасова гэтая шчуплая з тонкім профілем паненка ў просценькай сукеначцы ў сінюю клетачку мяне прыцягвала.

— «Не, не зараз. Калі-небудзь потым! — супакоіла яна, убачыўшы на маім твары нерашучасць.

Я пашкадаваў ужо, што не злавіў на слове і не прапанаваў, напрыклад, ісці сёння вечарам, ды прыдатнага моманту вярнуць было нельга.

— Трэба ісці, дома будуць хвалявацца! — спаважнела Крыся. — Хадзем!

Яна лёгка і адважна збегла з гары, зняла тапачкі, абутыя на босую нагу, стукнула адзін аб адзін, зноў надзела і накіравалася да вёдзер. Нездаволены сабою, пайшоў і я.

На вуліцы мы ветліва развіталіся, і я падаўся на кватэру, азіраючыся ў бок генералавага падворка.

3

Вярнуўся я з пустымі вёдрамі ў яр і задумаўся над студняй. Яна стала для мяне незвычайнай. Як до-

бра, падумаў я, што над студняй няма калаўрота, якія бываюць на вёсцы, бо тады вісеў бы тут прымацаваны ланцуг і я з Крысяй не сустрэўся б. Палез на гару, знайшоў ляшчыну. Вось за гэтае месца яна трымалася. І калі я ўзяў ад яе кій, тады ён быў цёплы. Я пагладзіў ляшчыну і захаваў у кусты.

Нанасіўшы вады, прайшоў на вуліцу. Усё пачалося ўчора вось з гэтага месца.

Каб тратуар тут быў крыху шырэйшы, а вадасцёкавы ровік не такі глыбокі, яна мяне і не заўважыла б, проста абышла б брукам. Мяне ўразіла думка: магчыма, яна і да студні прыйшла пад дзеяннем падсвядомага пачуцця пасля нашага спаткання?

Я па натуры такі, што, калі мяне што ўсхвалюе, збіраюся і куды-небудзь іду. І ў гэтую нядзелю я няведама колькі хадзіў па Вільні і марыў. Кранутага ўвагай і абаяльнасцю Крысі, мяне насіла па горадзе, як на крыллях. Быццам Крыся хадзіла са мной.

Для мяне, як пасля ночы, наступіў дзень. Зрабілася лягчэй дыхаць, весялей жыць. Я прамянеў і шчасцем і з пачуццём перавагі сустракаў залётныя позіркі дзяўчат і жанчын. Эх, якімі ж яны ўсе здаваліся мне смешнымі і наіўнымі! Я верыў, што з Крысяй — можа не хутка, праз тыдзень, або месяц, — а абавязкова зноў так блізка сустрэнуся. І ад радасці мне захацелася бегчы дахаты, легчы, траспаць увесь гэты час, каб не мучыцца чаканнем.

4

Аднаго майскага дня, у нейкае свята, я праходзіў над Віліяй. На ўзбярэжжы па тратуары плылі патокі людзей. Мяне насцеражыў дапытлівы нейчы позірк. Я ўважліва прыглядзеўся, падумаў, што

гэтую смуглявую чарнавокую студэнтку я ўжо недзе спатыкаў. Я не адводзіў вачэй, мусіць, таму студэнтка пасмялела і накіравалася да мяне. Я натужліва ўспамінаў, адкуль яе ведаю.

— Дзень добры!.. Вы мяне забылі? — з дакорам спытала яна.

— Памятаю... Не забыў... — схлусіў я, жмурачы вочы, бо бліскучы казырок студэнцкай шапкі ў мяне перад носам надта сляпіў.

— Вольга. Давайце пазнаёмімся. Бо тады не было часу — падала яна руку і бянтэжліва ўсміхнулася.

Толькі тады я пазнаў, хто гэта. У час бойкі ля ўніверсітэта яна дапамагла мне апрытомнець. А ўспомніў па адной прыкмеце. У дзяўчыны вырасла многа зубоў. Яны не змяшчаліся на сківіцах у рад, а павылазілі як змаглі: бокам, наўскос. Таму цяпер перада мной Воля, усміхаючыся, старалася не адкрываць рота. А я наіўна і бессаромна глядзеў ёй у рот. Воля пачырванела. Апамятаўшыся, нарэшце, я адвёў вочы.

— Ну, як жывеце? — пацікавілася яна, авалодаўшы сабой.

— Жыву... — не зусім прыязна адказаў я.

Паўзіраўся зноў на студэнтку. І кінуліся мне ў вочы трэшчынкі на казырку яе шапкі, зацыраваны каўнерык кофты, якая ўжо добра выцвіла на сонцы, і скрыўленыя туфлі. Успомнілася вопратка Крысі — лёгкая, свежая, новая, пахучая, яна сама.

Калі сустракаюцца два нармальна выхаваныя чалавекі, дастаткова аднаму з іх нешта спытацца і адразу завяжацца гутарка. Але я — адзіны сын у бацькоў — рос на хутары, да размовы ў кампаніі, а з дзяўчатамі асабліва, тады быў няздатны. І я паводзіў сябе перад студэнткай, як школьнік.

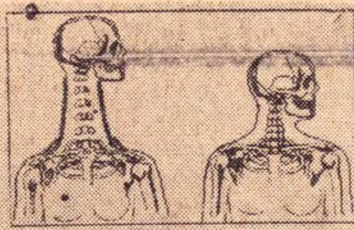
(Працяг будзе)

Доўгія шыі

У паўночна - ўсходнім кутку Бірмы (дзяржава ў Азіі) расселіся невялікія вёскі. Домікі гэтых вёсак нічым не адрозніваюцца ад іншых бірманскіх вёсак, але даволі ўбачыць хоць адну жанчыну з вёскі і стане зразумелым — тут жывуць падаўнгі (доўгія шыі).

Жанчыны гэтага племені адрозніваюцца ад усіх жанчын на свеце — іх шыі, абвітыя тоўстымі меднымі спіралямі 30 — 40 сантыметраў у даўжыню. Ці гэтыя жанчыны родзяцца з такімі доўгімі шыямі? Не! Жанчыны падаўнга штучна выцягваюць сабе шыі да такой вялікай даўжыні. Па іх — гэта прыкмета прыгажосці і багацця.

Адкуль узяўся такі дзіўны абычай, невядома. Вось што расказвае аб гэтым легенда

Некалі племя падаўнгаў было багатым і магутным. Дзякуючы гэтаму, жанчыны перасталі працаваць, пачалі весела і разгульна жыць і зусім пакінулі паважаць багоў. Разгневаныя богі парашылі пакараць іх. Калі мужчыны ішлі на паляванне ці на работу ў поле, на вёску дзе заставаліся толькі жанчыны, пачалі нападаць тыгры, якія душылі свае ахвяры за горла. Занепакоеныя тым, што племя памяншаецца, мужчыны пайшлі да мудраца. Мудрэц парадзіў абвіваць шыі манчын металічнымі спіралямі.

З часам спіралі набылі характар упрыгожвання, сталі сімвалам прыгажосці. Жанчыны пачалі абвіваць медным дротам рукі, ногі, а часта і жывот. Каб надзець на сябе больш бліскучых кольцаў, жанчыны пачалі штучна выцягваць сабе шыі. Племя пачало называцца «падаўнгі» — «доўгашыі».

Ноччу, у поўню, робіцца ўрачыстая цырымонія — на шыі дзяўчынак, якія дайшлі да 5 год надзяваецца першую спіраль.

На пачатку старэйшына, які выконвае абавязкі святара, рэжа кураня і вывучае яго ўнутранасці, выражаючы, ці духі не супраць цырымоніі. Потым пачынаецца багатая гасціна, у якую ўваходзіць любімая ежа племені — капчоны баран з рысавым півам «фей».

Затым дзяўчынку саджаюць перад роднай хатай, маці выносіць тоўсты мотак дроту. Знахарка на вока вызначае патрэбную колькасць віткаў і з іх робяць спіраль, даўжынёй да 10 см і надзяваюць на шыю дзяўчынкі.

Праз два гады спіраль знімаецца. Перш чым надзець новую знахарка доўга масуе шыю пацыенткі, потым націрае асобай маззю, у склад якой уваходзіць сабачы жыр змешаны з какосавым малаком. Праходзіць нейкі час і аперацыя паўтараецца. Калі дзяўчынцы міне 11 год, ёй урачыста надзяваецца апошняя чацвёртая спіраль. Да гэтага часу, яе шыя выцягваецца да 20 см. Чым вышэй будзе гэтая чацвёртая спіраль, тым прыгажэй дзяўчына, тым больш будзе ў яе жаніхоў, бо вышыня спіралі сведчыць і аб багацці нявесты. Медзь лічыцца ў падаўнгаў каштоўным металам.

Жанчыны ніколі не растаюцца са сваімі спіралямі. На пачатку меднае ажарэлье перашкаджае есці і спаць, аднак да яго прывыкаюць і потым яно робіцца неабходным, бо пазвонкі расходзяцца (гл. рыс.) і жанчына без спіраляў не магла б проста трымаць галавы.

Медныя ажарэлі маюць і іншае значэнне. Калі жонка здрадзіць мужа, той дамагаецца ад старшыні зняцця спіралі з шыі няверная жонкі Гэта раўняецца смертнаму прыгавору.

З ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ КУХНІ

САЛАДУХА—ТАЛАКНО

Да малаўжываемых страў адносіцца саладуха (кульга). Саладуху гатавалі з жытняй або грачанай мукі, часам бралі палову адной і другой.

Распаўсюджанай была баўтуха, якую гатавалі з мукі. Муку ўзбоўтвалі ў халоднай вадзе, потым падсольвалі. Пасля гэтага гаршчок ставілі ў печ і варылі. Дадавалі кавалачкі сала, мяса, закрашвалі малаком ці лілі алей, а часам елі і так. Баўтуха рабілася густой. Мука для яе магла быць ячменная, аўсяная, жытняя або грачаная.

Мала чым ад баўтухі адрозніваецца кулеш. Ён рабіўся гэтак жа, як і папярэдняя страва. Але для куляша бралі гарохавую, бабовую ці ячменную муку. Елі яго гарачым. Калі ж кулеш астудзіць, то атрымаецца новая вельмі густая страва, якая называецца брускамі. Бруські рэжуць у місцы нажом уздоўж і ўпоперак на прамавугольныя і квадратныя кавалачкі. Іх ядуць з малаком, або алеем.

Да шырокаўжываемых раней страў адносілася цюпка, або мура (тюря). Асновай для гэтай стравы служылі квас, сыроватка, малако, або салёная вада, налітыя ў міску. Туды крышыліся хлебныя сухары, кавалкі хлеба, хлебныя скарынкі. Елі цюпку лыжкай. Гэтая ежа практыкавалася ў веснавую і летнюю пару, калі быў дарагі час. Прыгатаванне яе было зусім простае і рабілася на хуткую руку.

Раней былі шырока распаўсюджаны «печанкі» — печаная ў прысаку бульба, а таксама талакно, жур, путра, каплун, камы з гароху і бобу, посная паліўка, крупнік з жыта, каша з жыта, тоўчанае ільносемя, тоўчаныя каноплі, гурковы і капусны расолы. Усе гэтыя стравы посныя.

Печанкі, пасля таго, як спякліся, вымаліся з прысаку і абшкрабаліся. Яны мелі бела - жоўты колер і добры смак. Гэта была любімая страва пастухоў. Але печанкі пякліся і спецыяльна ў печы, іх бралі ў дарогу, калі не было хлеба. Елі часта ў пост з гурковым, капусным расоламі.

Усюды ў Беларусі рабілі з аўса талакно. Для гэтага авёс сыпалі ў чыгун, гаршчок, залівалі вадой і варылі. Калі ён добра ўпрэе ў печы, тады яго вымалі і працэджвалі. Затым сыпалі на бляхі або проста на гарачую печ і сушылі. Пры высушцы шалупінне аўсяных зярнят трэскалася. Высушаны авёс сыпалі ў ступу і таўклі. Стоўчаны авёс прасейвалі на невялікіх начоўках. Чыстае зерне пасыпалі соллю і малолі ў жорнах на муку, — гэта і было талакно.

(Працяг будзе)

Лекары дашукваюцца ў забруджаным паветры прычын пашырэння рака

БЛАКІТНАЕ НЕБА НАД ГАЛАВОЙ

Ужо даўно вядома, што фабрыкі засмечваюць паветра. Але доўгі час не выклікала гэта вялікай трывогі. От, дрэнна, але нічога не зробіш, так трэба. І толькі смерць 4000 чалавек у Лондане 6 год таму назад, затрутых дымам, павіслым над горадам, разам з доўгатрывалай імглой, звярнула ўвагу на скрытую у брудзе небяспеку.

5 снежня 1952 года над Лонданам з'явілася надзвычай густая імгла, якая трымалася 5 дзён. Ужо пасля 12 гадзін, як яна з'явілася, колькасць паміраючых пачала гвалтоўна расці.

Не было ў той час эпідэміі грыпа. Не было таксама прызнакаў атраўлення. Проста, у час імглы людзі са слабым здароўем раптоўна паміралі з прычыны вострага бранхіту, запалення лёгкіх, ці слабога сэрца.

Усе лекары былі згодны, што прычынай смерці было забруджанае паветра, у якім накапілася шмат шкодных для здароўя газаў.

Падняўся алярм. У многіх краінах выйшлі пастановы, якія накладалі на фабрыкі, якія не хацелі будаваць абсталявання адводзячага бруд у спецыяльныя месцы, вялікія кары.

Доследы ў Польшчы паказалі, што ў нас, у прамысловых цэнтрах спадае больш пылу, чымсці ў іншых краінах. Напрыклад у самой Горнасілезскай прамысловай акрузе спадае ў год 1 100 000 тон пылу, у той час, калі цэлая ГФР збірае яго 1 мільён тон, а Вялікабрытанія 1,3 мільёна тон. Таксама і наяўнасць шкодных газаў у атмасферы ў час вялікая. Але і ў нас ужо ёсць чым пацешыцца. Вынаходства праф. Анджэеўскага, др. Мікулы, інж. Гжыўновіча дазваляе радавацца. Збудавалі яны цыркулятар — машыну для ачышчання запыленага паветра. Пры масавым застасаванні цыркулятараў будзе ў нас заўсёды блакітнае неба над галавой.

КОРАТКА ДЫ ЯСНА

У час археалагічных пошукаў, праведзеных у Месапатаміі, на старой асірыйскай табліцы быў знойдзены самы стары рэцэпт у свеце.

На ім м. інш. быў запісан метад... фарбавання жаночых валасоў.

*

Нядаўна быў знойдзены ў В'етнаме бадай найстарэйшы ў свеце музычны інструмент, які складаўся з каменных плітак рознай велічыні. Калі плітку ўдарыць, яна выдавала вельмі далікатны тон.

Гэтым дагістарычным ксілафонам карысталіся 4 000 год таму. (А мы з гордасцю задзіраем галавы, што маем такі сучасны інструмент як ксілофан)

НОВЫЯ КНІГІ

„Z pradziejów życia" Józef Augusta а

Многа трагедый адбылося на Зямлі ў далёкім, далёкім мінулым, многа мільёнаў год перад тым, як паявіўся чалавек. Расказвае аб іх праф. Ю. Аўгуста ў сваёй цікавай кніжцы. Кніжка будзе асабліва цікавай для моладзі.

Цана 18 зл.

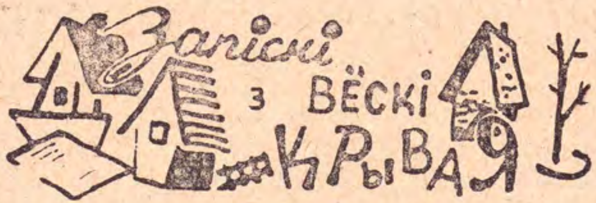
Купіць яе можна ў кнігарнях «Дому кнігі».

*

Паведамляем таксама, што ў кнігарнях «Дому кнігі» можна атрымаць і

„Mały rocznik statystyczny 1959 rok"

Як заўсёды ў ім знойдзеце самыя новыя даныя з розных галін жыцця ў краіне і на свеце

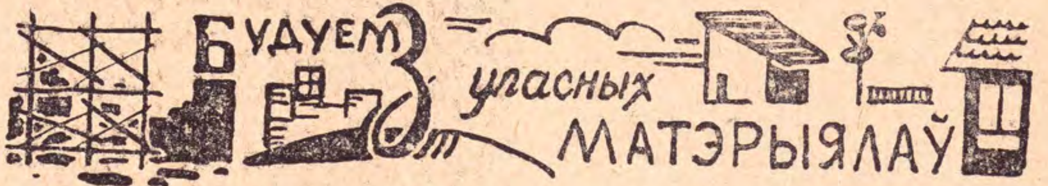

Разумныя людзі жывуць у вёсцы Крывая. Там многа чаго можна пабачыць новага, прыкладнага, пагаварыць з таленавітымі людзьмі. Вось некалькі прыкладаў... Ва ўсіх вёсках на Бельшчыне распаліся прадукцыйныя спулдзельні, а ў Крывой не дапусцілі да распаду. Нідзе ў Бельскім, Гайнаўскім і іншых паветах не пабачыш камбайна, а там, летам, Анатоль Краўчук выводзіць на поле гэтую магутную машыну, якая адразу жне і малоціць збожжа. Гэты ж камбайнер з'яўляецца вялікім аматарам мастацтва. У вольны час ён малюе карціны. Талент да малявання карцін мае таксама Вольга Шадойка. Гэтая дзяўчына надта ж здольная. Яна ўмее і шыць адзенне і наладзіць абутак і ў хаце зрабіць ўсю работу.

Жыхары Крывой любяць чысціню і парадак. У большасці хатах прыемна пабыць. Вось, напрыклад, хата Міколы Андрэюка. Падлога памаляваная. На ёй ходнікі, вытканыя яго жонкай Нінай. На сценах макаткі, вышываныя народным беларускім узорам ручнікі. У некаторых старэйшых жыхароў вёскі да сёння захаваліся народныя ўборы, у якіх хадзілі людзі прыкладна 60—70 гадоў таму назад. Асабліва многа іх у Вольгі Качаноўскай, якой зараз 82 гады. Яна ў маладосці вышывала і шыла рукамі сарочкі. Захаваліся ў яе і прыгожыя саяны, ручнікі, дываны, кофты. Толькі ў яе, прадстаўнікі ГП БГКТ узялі на выстаўку народнага мастацтва 14 арыгінальных экспанатаў. Бабуля Вольга Качаноўская любіць беларускія ўборы і таму беражліва іх захоўвала.

Адным словам вёска Крывая, цікавая вёска на Бельшчыне. Людзі ў ёй таленавітыя.

М. СВАЯК

Яшчэ да апошняга часу пакупка цэглы была надзённай праблемай сялян. Увесь час адчуваўся яе недахоп, што сур'ёзна агранічвала будаўніцтва на вёсцы. Безупыннае чаканне на прыдзяленне вышэйшымі ўладамі так патрэбных будаўнічых матэрыялаў знеахвоціла да пабудовы сялянскіх будынкаў.

Год таму, гэтай праблемай занялася на сваім пасяджэнні Павятовая рада нарадовая ў Гайнаўцы. Радныя высунулі ў дыскусіі рад прапаноў накіраваных на выкарыстанне рэзерваў, указваючы на залежы высокагатунковай гліны і гравію. Быў накрэслены напрамак дзейнасці ў развіцці вытворчасці будаўнічых матэрыялаў. Прынятая Радай пастанова, абавязвае ўсе існуючыя ў павеце ГРН-ы, а таксама гмінныя спулдзельні распачаць вытворчасць будаўнічых матэрыялаў. У выніку рэалізацыі пастановы, развіццё вясковага будаўніцтва і вытворчасць будаўнічых матэрыялаў на тэрыторыі Гайнаўскага павета значна паменшылася.

У 1958 годзе значна ўзраслі прадпрыемствы вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, а таксама павялічылася колькасць выпрадукаваных матэрыялаў, на раней арганізаваных прадпрыемствах. Арганізавана 7 прыватных цагельняў, у такіх вёсках, як: Дубіны, Гурнэ, Пэрэева, Даратынка, Альхоўка, Стараберазова і Трасцянка, якія выпрадукавалі ў суме 1.117 тыс. штук цэглаў. Арганізавана 11 прыватных бетонных прадпрыемстваў, якія апрача аказаных услуг мясцовым сялянам, выпрадукавалі ў мінулым годзе 170 тыс. штук даховак. Арганізавана прыватнюю кафлярню ў Трасцянцы, якая выпрадукавала 65 тысяч штук кафляў.

Акрамя арганізаваных прадпрыемстваў вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, ПОМ у Нарве наладзіў у непланавы выпуск дахоўкі, пустакаў, пясочна - вапнавай цэглы і выпрадукаваў у суме 65 тыс. адзінак. «Велёбранжова спулдзельня працы» ў Гайнаўцы арганізавала бетонны пункт і выпрадукавала 12 тыс. штук даховак, «Заклады сухэй дэстыляцыі дрэва» ў Гайнаўцы, арганізаваўшы ў непланавую вытворчасць, выпрадукавалі 33 500 штук жужлебетонных пустакаў, Раён дзяржаўных лясоў у Белавежы выпрадукаваў 180 тыс. штук цэглаў і 10 тыс. жужлебетонных пустакаў. Для параўнання прыгадаю, што ў 1957 г. вытворчасць цэглы склала 3 535 тыс. штук і 265 тыс. бетонабудаўнічых адзінак. У 1958 годзе выпрадукавана агулам 5 138 тыс. штук цглаў і 521 тыс. бетонабудаўнічых адзінак. Як відаць з гэтага, вытворчасць будаўнічых матэрыялаў, у параўнанні да 1957 г. узрасла на 35 прац. і дала магчымасць абяспечыць у некаторай ступені запатрабаванні вясковага будаўніцтва.

У бягучым годзе на нашым павеце арганізавалася 7 сялянскіх гурткоў вытворчасці цэглы. Ужо ў 1961 годзе пачнецца пабудова цагельні ў Чыжах, якая дасць 12 млн. керамічных адзінак у год. Што цагельня будзе змешчана тут, абумоўлена вялікімі залежамі высокагатунковай гліны, якія займаюць тэрыторыю ў 25 гектараў. Праектуецца таксама пабудову змеханізаванай цагельні ў Нараўцы і Старым Ляўкове, дзе таксама ёсць залежы высокагатунковай гліны.

Увядзенне пералічаных прадпрыемстваў у лік дзеючых дае гарантыю, што павет будзе поўнасцю абяспечаны будаўнічымі матэрыяламі на доўгія гады.

І. ДЗЕЦЯНТКОЎСКІ
Гайнаўка

Ёсць шмат такіх людзей, якія не ўмеюць разумна весці грашовыя выдаткі. У такіх людзей заўсёды не хапае грошай, заўсёды недастатак і нараканне, хоць даходы ў іх вялікія. Ёсць і іншая катэгорыя людзей, якая мае высокую культуру асабістых і сямейных выдаткаў. І хоць даходы невялікія, у іх хапае на ўсё, бо добра прадуманы нават зусім дробныя выдаткі. Такім людзям лягчэй жыць на свеце.

Культуры асабістых выдаткаў трэба вучыцца змалку. І тут найбольш можа зрабіць школа. Яна павінна сваім выхаванкам прывіць любоў да ашчаднасці. У кожнай школе ёсць школьныя ашчадныя касы, якія налічваюць шмат членаў.

Праўда, у некаторых школах ашчаднасці вучняў ідуць у няправільным кірунку. Вучні выманьваюць грошы ў бацькоў і складаюць іх на кніжачку.

А вось школьнікі з Леўкаў на ініцыятыву выхавацеляў збіраюць металалом, макулатуру, лячэбныя расліны, шышкі, шматы і прадаюць, а грошы складаюць на кніжку. Некаторыя вучні маюць ужо на кніжцы па некалькі сот зл.

Варта наследваць вучняў з Леўкаў. М. Х.

Арганізавалі сельгасгурток

Расце лік сельгасгурткоў у Сямяціцкім павеце. Нядаўна арганізавалі ў сябе сельгасгурток сяляне вёскі Клімкавічы, ГРН Мілейчыцы, у які ўступіла 13 гаспадароў. У сельгасгурток запісаліся м. інш. усе члены мясцовай партыйнай арганізацыі. Старшынёй сельгасгуртка быў выбраны грам. Гаўрыла Кручэнкаў.

М. К.

СЛОВЫ РАЗЫХОДЗЯЦЦА СА СПРАВАЙ

У сялян з вёскі Кошкі (Бельскі павет) словы разыходзяцца са справай. Ужо два гады таму назад, жыхары вёскі паднялі абавязацельства ўкласці брук. Праўда, зрабілі кусочак і кропка. Далей не робяць. І мабыць ніколі ўжо не закончаць. Сорам ім!

М. Х.

11.X.1959 г. — 25.X.1959 г.

Клуб міжнароднай кніжкі і друку

Беласток

Рынак Касцюшкі 3

Выстаўка прац БЕЛАРУСКІХ МАСТАКОЎ — членаў мастацка-літаратурнага аб'яднання пры рэдакцыі «Нівы».

Жывапіс, акварэль, графіка.

Выстаўка будзе адкрыта штодзень ад 10—22 гадзіны.

Першы раз у гісторыі Давідавіч

Кіно ў нашай краіне, нават у адлеглых ад шасэйных дарог і трактаў вёсках, стаецца ўсё больш папулярным. Сяляне любяць кіно і яно ў іх жыцці робіцца неабходным, так як добрая кніжка ці газета.

Але бяда ў тым, што яшчэ не ў кожнай вёсцы ёсць магчымасць дэманстраваць кінафільмы. Справа тут у адпаведным памяшчэнні. Так было дагэтуль і ў Давідавічах, Бельскага павета. Але людзі тут дружныя. На адным са сходаў, яны вырашылі грамадскім чынам пабудаваць святліцу.

10 верасня, першы раз у гісторыі Давідавіч, вёску наведала кіно. Кінафільм дэманстраваўся ў навапабудаванай святліцы. Глядзела яго звыш 50 жыхароў Давідавіч. У заключэнні кінамеханікі абяцалі, што значна часцей будуць наведваць Давідавічы. (б)

Восень. Фота — В. Касакоўскі

Дарагая «НІВА»

Перш за ўсе спяшалася паведаміць, што ўзнагароду Вашу я атрымала. Плашч мне вельмі падабаецца, якраз прышоўся мне па меры. Яшчэ больш цешыць мяне тое, што я яе атрымала ад свайго роднага беларускага часопіса. Вельмі ўдзячна працаўнікам рэдакцыі, што паведамілі мяне аб высылцы ўзнагароды. «Ніву» я выпісваю і чытаю амаль ад першага нумара. Мне яна вельмі падабаецца таму, што ў ёй пішацца аб вядомых нам месцах і справах, прывівае беларусам любоў і пашану да сваёй роднай мовы. Нажаль, ёсць яшчэ многа моладзі на вёсцы, а нават і старэйшых (маю на ўвазе насельніцтва майго асяроддзя), якая саромiцца сваёй роднай мовы, а нават проста гаворыць, што беларуская мова ім непатрэбна. Мяне гэта вельмі засмучае, але, нажаль, я не ўмею ці не патраплю іх пераканаць у адваротным.

На вёсках, вядома, не гавораць чыста па-беларуску, ёсць розныя дыялекты, але ўсё ж-такі гэта беларуская мова. Я сёння першы раз асмелілась больш напісаць да «Нівы», і то па-беларуску. Я таксама недастаткова ведаю беларускую мову і выбачайце, калі многа памылак, а зразумець мяне, я думаю, Вы патрапіце. Чытаючы «Ніву» я крыху вывучыла беларускую мову і спадзяюся авалодаць ёю яшчэ лепш.

Жадаю Вам далейшых поспехаў у распаўсюджванні беларускай мовы і культуры сярод нашага насельніцтва.

Ваш сталы чытач
ТАІСА КАЗЛОЎСКАЯ

„NIWA”

Organ ZG BSTK. Adres ZG BSTK: Białystok M. C. Skłodowskiej 1. tel 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok. ul. Wesołowskiego 1. tel. centr 37-41. red naczelny i sekretariat 25 89.

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa”.

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7.20 zł. półrocznie — 14.40 zł. rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch”. Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę” przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą kwartalnie — 10.15 zł. półrocznie — 20.30 zł. i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch” Warszawa.

Zamówienie na „Niwę” z krajów europejskich tak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA” Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkl. 515? Bltk. P-2

Сонца зайшло за цёмны лясок

Сонца зайшло за цёмны лясок,
Выйдзі дзяўчына хоць на часок,
Вечар пагодны вабіць красой,
Хочацца быць мне разам з табой

Глянь, як прыгожа, ўсюды вясна!
У сэрцы звініць чароўна яна.
Як жа прыемна, радасна жыць,
Сэрца так прагне шчыра любіць.

Тонуць у белым цвеце сады,
Шэпчуць бярозы, шэпчуць дубы.
Чуеш, пяе ў гаю салавей?
Кліча, заве нас песняй сваёй.

Сядзем, дзе ціха ліпы шумяць,
Песні аб шчасці будзем спяваць.
Выйдзі, дзяўчына, выйдзі прашу,
Усё, што на сэрцы сёння скажу.

НАШЫ ЛАСЦІ

За гранічнымі стаўпамі, за лясамі і марамі, усюды людзі спаборнічаюць, і то ў розных галінах жыцця.

Амерыканцы выдумалі атамную падводную лодку, а мы гэтага не хвалім. Такія лодкі, для ваенных мэт прызначаны, а ў мірных адносінах гэтая рэч бескарысна перавальваецца, як бярвенне на хвалях у порце.

Французы атамнымі бомбамі цікавяцца.

Савецкі Саюз запусціў ракету на месяц. Як вытрымаў месяц ракетны ўдар і не зваліўся з неба — зразумець не магу

Некаторыя чытачы зразумець не могуць, што навука так усюды ідзе, а ў нас бяздзейнічаюць.

У сапраўднасці ўсе краіны разам узятыя, адстаюць ад нас і, у тэхніцы, мы перадавое месца займаем. За граніцай людзі галовы ламаюць, як бы чалавеку да месяца дабрацца, а наш зямляк чарнакніжнік пан Твардоўскі, ужо больш ста год на месяцы сядзіць і чакае, хто першы да яго ў госці з'явіцца.

Чытаючы аб выстраленых ракетах прыходзіцца нам непакоіцца, а раптам ракета ў Твардоўскага трапіць і прападзе першы ўдзельнік міжпланетных падарожжаў. У дарожным будаўніцтве мы Амерыку на абедзве лапаткі паложым. Беластоцкую трасу Ўсход — Захад — на кіламетр даўжынёй — цэлы год будавалі, і калі закончаць — не вядома.

Нямецкія мотавеласіпеды «Сімсон» у нас на расхватку, а нашы ўласныя маркі «Рысь» чакаюць на аматараў. Назва страшная, звярыная, як бы спецыяльна для таго, каб людзі ад яе старанілі.

Дакрані іх толькі і часткі рассыплюцца. Больш на гэтую тэму пісаць не буду.

Мог бы хто сказаць, што хвалімся сваімі дасягненнямі. А мы людзі скромныя і працавітыя. Аб нашай працавітасці сведчыць самы высокі працэнт нарадзін дзяцей. Калі так далей пойдзе, дык праз дзве пяцігодкі, мы, па колькасці насельніцтва, кітайцам нос пакажам.

Дзядзька Лявон

БЕЗ СЭРЦА

Надзя вярнулася з Беластоку ад доктара. Прыйшлі суседкі, ды пытаюць пра здароўе.

— Цяпер, — кажа адна, — медыцына высока стаіць. Кажуць, што ёсць людзі зусім без сэрца і жывуць.

— Нічога дзіўнага, — дадае Надзя. Доктар, у якога я была, таксама без сэрца. За адзін візіт бярэ 100 злотых.

ПАРАІЎ

— Ведаеш, Коля, — кажа ўстрывожаны Міша да свайго сябра, — да маёй Любкі прыязджае хлапец з суседняй вёскі. Здрадзіла мне. Парай, што рабіць?

— Рабі што хочаш, — сказаў усміхаючыся Коля, — толькі не вешайся, а то будзе бура.

Прыслаў КАСТУСЬ БЕЛЮК
в. Сідарка
п-та Сідра
Сакольскі павет

Гумар і сатыра

ЧАМУ?..

— Чаму некаторыя звяры разумнейшыя за людзей? — кажа муж да жонкі.

— Таму, што звяры не п'юць гарэлкі — адказала яна.

У СУДЗЕ

Суддзя да абвінавачанага:

— Чаму вы, пабіўшы чалавека, забралі ў яго грошы?

Абвінавачаны:

— Бо мне трэба было грошай, каб наняць адваката.

ПАМІЖ СЯЛЯНАМІ

Да селяніна, у якога згарэла ад грому клуня, прыйшоў другі селянін і кажа:

— Твая клуня згарэла і ты спакойны за яе лёс, а я за сваю баюся з кожным надыходам даждждавой хмары.

ЗАПЫТАЎ

Сусед пытае суседа:

— Пятро, чаму ты ў гэтую ноч не быў на варце?

— А ты быў?

— Быў!

— З кім жа ты быў?

— З жонкай.

Прыслаў:
МІКОЛКА СУШЧ
Парцава, п-та Орля.
Бельскі пав.

— Прабачце,... ці не заўважылі вы... куды ўцякло маё мыла?

ПРА САМАГОНШЧЫКА СЦЯПАНА ТОМЧЫКА

На дажынкі Сцяпан Томчык
Уздумаў выгнаць «самагончык».
Меўшы мукі пудоў чтэры
Прызаквасіў той «халеры».

І адставіў — «хай падкісне».
Потым узяў, браткі, і «цісне».
Памагае яму Колік,
Каб удаўся алкаголік.

Ледзь пусціўся «пяршак» з парай
Як у дзверы хтось «зашпарыў».
— Ну, прапаў! — гукнуў ён у голас.
Захадзіў на ілбе волас.

Уся чупрына стала дыба.
— Папаў, як на вуду рыба.
У сенцах шорах, стук падковак
І ўваходзіць участковы.

Ён усклікнуў: — Божа! Божа!
Як марнуюць людзі збожжа
Як тут Сцёпка адкупіцца?
Стаў ўчастковага прасіцца.

— Дальбог пане, тут не лгарства,
Гнаў гарэлку на лякарства.
— Ёсць браток адзін ратунак —
Бімбар «гнаць» на пастарунак.

Там сказалі: — шмаруй пяткі!
За гарэлачку — за краткі.
Справіў Сцёпачка дажынкі
І для дзетак, і для жынкі.

С. К

ДАКАЗАЎ

Бацька заўсёды меў клопат са старэйшым сынам, які любіў доўга спаць. Затое малодшы ўставаў без прынук і вельмі рана.

Аднойчы малодшы сын, устаўшы рана, знайшоў на вуліцы грошы. Бацька звяртаецца да старэйшага і кажа:

— Бачыш, хто рана ўстае, той заўсёды штосьці знойдзе.

— А той, што згубіў яшчэ раней устаў, — пераканаўча сцвердзіў старэйшы сын.

Прыслаў: Я. САБЕШУК
Пограбы,
п. Кляшчэлі

ЗДАГАДАЎСЯ

Цяпер я дакладна ведаю, калі чалавек робіцца дарослым — сказаў аднойчы сынок, многазначна глянуўшы на вялікі жывот бацькі.

— Якім чынам? — запытаў бацька.

— Вельмі проста, — адказаў сынок. — Гэта тады, калі чалавек не расце ўжо ўверх і ўніз, а толькі ў сярэдзіну.

ЧАМУ Я ЖЫВУ?

Адзін юнак паслаў у рэдакцыю верш, пад загалоўкам «Чаму я жыву?». Рэдакцыя адказала яму: — «Мы шкадуем, што не можам выкарыстаць Ваш твор, але на Ваша пытанне адказваем: «Вы жывеце таму, што паслалі верш поштай, а не прынеслі яго асабіста ў рэдакцыю».

ДЫПЛАМАТЫЧНЫ ПУНКТ ГЛЕДЖАННЯ

НАСТАЎНІК: Кім быў Тадэуш Касцюшка?

ВУЧАНЬ: Чалавекам.

НАСТАЎНІК: А Мікола Капернік?

ВУЧАНЬ: Таксама чалавекам.

НАСТАЎНІК: Не ў тым справа, даражэнькі. Чым яны, так сказаць, займаліся?

ВУЧАНЬ: Адзін з іх рабіў парадак на Зямлі, а другі — як добры дыпламат, упарадкараў адносіны між Сонцам і Зямлёй.

(М. К.)

ЦІКАВАЯ РАЗМОВА

Селянін прыехаў на рынак у горад. Яго сустрэлі зладзеі і паміж імі пачалася размова. Зладзеі скардзіліся на свой дрэнны лёс. Адзін з іх кажа:

— Што маем наракаць... Там добра жывецца, дзе нас няма. Хоць за мора, дык за намі гора.

— Так.. Гэта вы праўду сказалі — там толькі добра, дзе вас няма. І за морам, дык з вамі многа бяды і гора — сказаў селянін.

(М. К.)

КОТ ДАПАМОГ

Сакратар Вітман, новы жыхар прыгарада, здаваўся стомленым і заклапочаным. На пытанне суседа, дзе прычына гэтага, адказаў:

— Жонка. Яна мяне паслала, каб я аднёс кудынебудзь у лес нашага старога ката. Я з ім прамахаў з дванццаць міль. Ён спыніў гутарку, каб аддыхацца.

— Ага, і вы яго згубілі — здагадаўся сусед.

— Не — адказаў сакратар — але каб не кот, то я ніколі б дарогі дадому не знайшоў бы.

Без подпісу

